

Lover omkamp om medisinsk museum

– Vi er dypt skuffet, men tror ikke toget er gått. Saken bør på ny løftes opp til politisk nivå, istedenfor at Sosial- og helsedepartementet forkaster en gyllen anledning til helseopplysning for det allmenne publikum, sier Per E. Børdahl.

Børdahl, overlege ved Rikshospitalets kvinneklinikk, har siden 1995 kjempet for et nasjonalt helsemuseum (1). Nå reagerer han kraftig på formuleringene i revidert nasjonalbudsjett om museets økonomi og beliggenhet (2). Han stiller seg også spørrende til Stortingets behandling i juni da budsjettet ble vedtatt. Det kom nemlig ingen motbør til at det nye museet skal integreres i stiftelsen Norsk teknisk museum plassert nord i Oslo, istedenfor i sentrum av hovedstaden og nær de øvrige statlige fagmuseene (3).

– Presentasjonen fra Sosial- og helsedepartementet hadde sitt å si for at Stortinget ikke tok aktivt stilling til saken, tror Børdahl. – Innledningen i teksten om at «...det er besluttet opprettet et nasjonalt medisinsk museum i den gamle administrasjonsbygningen for Rikshospitalet i Pilestredet» henger ikke sammen med det som siden står om en sammenslåing med Teknisk museum.

Ifølge planene departementet gav politikerne, skal medisinsk-historisk museum først og fremst bli et opplevelsessenter og teknotek. Investeringsutgiftene er anslått til 33 millioner kroner over tre år, istedenfor 150 millioner som opprinnelig var budsjettet. Første del av museet, ca. 700 kvm, skal stå ferdig sommeren 2003 og har barn og unge som målgruppe (4).

Dokumentere kvinneaktivitet

Per E. Børdahl frykter at medisinsk museum ble borte i all viraken om sykehusreformen.

– Konklusjonene til en bredt sammensatt utredningskomité har tidligere høstet tverrpolitisk støtte i Stortinget. Blant annet var komiteen svært tydelige på at museet ikke skal bli en gjenstands- og raritetsamling, men et aktivt virkemiddel for allmenn helseopplysning i Norge, sier han.

– Det er av kulturhistorisk verdi at de om lag 10 000 museale gjenstandene som til nå er samlet inn, settes inn i en pedagogisk ramme rettet mot hele befolkningen. Dessuten krever denne typen «etatsmuseum» fagfolk. For at museet skal bli et levende senter for forskere og helsevesenets ansatte, må medisinsk-faglig kompetanse trekkes inn sammen med den museale, presiserer han.

For Børdahl er eneste løsning at det nye statlige museet blir en selvstendig stiftelse, istedenfor den drifts- og eierskapsmodell som Sosial- og helsedepartementet anbefaler: – Situasjonen er spesielt alvorlig siden andre nasjonale museer, så som Forsvarsmuseet, Oljemuseet og Norsk vegmuseum, først og fremst speiler menns aktiviteter før og nå. Helsevesenet har i mer enn 100 år vært

Per E. Børdahl er skeptisk til at nytt nasjonalt medisinsk museum skal integreres i Norsk teknisk museum. Nå ber han Legeföreningen engasjere seg. Foto T. Sundar

den viktigste kvinnearbeidsplass i Norge. Dokumentasjon av denne aktiviteten må bli en vesentlig del av medisinsk-historisk museum.

Sak for Legeföreningen

Museumsforkjemperen har også betenkeligheter hvorvidt de mange mindre museale samlinger som befinner seg ved norske sykehus, blir tatt vare på i forbindelse med statlig overtakelse fra januar 2002. Han etterlyser en sterkere ansvars plassering hos Sosial- og helsedepartementet, og påpeker at helseopplysning ikke bare dreier seg om behandling.

– Et nytt politikerkorps vil forhåpentlig forstå at departementets saksbehandlere ikke bare skal lage handlingsplaner for å få ned ventelistene, men at helseopplysning handler om forebygging. I så måte bør Den norske lægeförening være mer aktiv, lyder oppfordringen fra Per E. Børdahl.

Gerd Vandeskog, ekspedisjonssjef i Sosial- og helsedepartementet, opplyser at intensjonsavtale ennå ikke er inngått med Norsk teknisk museum: – Men vi jobber ut fra at nytt medisinsk museum skal integreres

i de 1 000 kvadratmeter store lokalene som Teknisk museum stiller til rådighet. Vi var redde for isolasjon dersom det gamle Rikshospitalet skulle brukes. Det kommer årlig 90 000 besøkende under 18 år til Teknisk museum, og vi ønsker at den museumsfaglige kompetansen som er plassert der, overtar den tekniske tilretteleggingen, sier hun.

Hemmelig til oktober

Gerd Vandeskog sier at det foreløpig ikke er aktuelt å ansette en prosjektleder for medisinsk museum, slik Høyre og Sosialistisk Venstreparti foreslo i fjor for å sikre fremdriften.

– Budsjettet avsatt til medisinsk museum er på ca. 2 millioner kroner for 2001. Det inkluderer utgifter til lager, leie og registrering av gjenstander. Svært mye systematiseringsarbeid gjenstår, sier ekspedisjonssjefen.

Hun legger til at departementet ikke har tatt stilling til de mindre samlinger som finnes ved norske sykehus: – For

oss har den kliniske biten knyttet til sykehusreformen vært mest presserende.

Når det gjelder endelig realisering av medisinsk museum, er det bare Arbeiderpartiets Tore Tønne som kjenner innholdet av planene departementet legger på bordet i oktober. Uavhengig av resultatene fra stortingsvalget, er det Arbeiderpartiets statsbudsjett for 2002 som presenteres.

– Helseminister Tønne har svært ofte presisert at helseopplysning og forebygging ligger ham på hjertet. Derfor er vi veldig fornøyd med den løsningen vi nå jobber frem i Sosial- og helsedepartementet, sier Gerd Vandeskog.

– Kari Ronge, *Tidsskriftet*
kari.ronge@legeforeningen.no

Litteratur

1. Sundar T. Gir fødselshjelp til helsemuseum. *Tidsskr Nor Lægeforen* 1998; 118: 4798-9.
2. <http://www.legeforeningen.no/index.db?id=3272> (11.5.2001).
3. Nylenna M. Det blir medisinsk museum i det tidligere Rikshospitalet. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2000; 120: 1254.
4. <http://www.stortinget.no/inns/200001-325-014.html> (15.6.2001).